

יום הוראה מרוכז 'בסימן שיתוף פעולה' – שנה ג'

מוגש בידי: נאוה וולפסון וד"ר איציק רם

למידה שיתופית – מבוא

למידה שיתופית היא פעילות לימודית המתבצעת באמצעות אינטראקציה קבוצתית בין הלומדים במהלך הלימוד לשם השגת תוצרי למידה או ליצירת ידע קבוצתי. למידה שיתופית מתקיימת בדרך כלל הגם שלא בהכרח בקבוצות קטנות בנות 3-5 תלמידים. היא בנויה על הרעיון שתלמידים משתפים פעולה בלמידה ואחראים על למידתם ועל למידת כל חברי הקבוצה. קבוצה נחשבת מצליחה אם כל חבריה לומדים את החומר הנלמד.

למידה שיתופית מתבססת על התרומה הקולקטיבית של כל החברים, מערבת את הלומדים רגשית וכופה עליהם השתתפות פעילה. פעילות שיתופית מעלה את מספר הרעיונות המוצעים ואת רמתם בהשוואה ללמידה פרטנית. בתהליך של למידה שיתופית יש פתיחות לקבלה של דעות של אחרים. היא מקדמת שילוב תלמידים בעלי יכולות שונות או ממעמד ורקע כלכלי שונה. היחסים בין התלמידים משתפרים וכך גם הלמידה בכלל ובמקביל גם הערכה העצמית של התלמידים.

למידה שיתופית יכולה להיערך בדרכים שונות. כמו למשל, הוראת עמיתים וחקירה קבוצתית בה התלמידים מתנסים בבניית הידע בעצמם. דרך נוספת ללמידה שיתופית היא "תצרף" (Jigsaw puzzle). את חומר הלימוד מחלקים למספר חלקים. כל קבוצה לומדת תחום אחד ואחר כך מלמדת אותו בדרך של הוראת עמיתים את כלל התלמידים בכיתה. למידה שיתופית מאפשרת הפחתת העומס בלמידה והידברות מתמדת בין תלמידי הקבוצה / הכיתה.

למידה זו מתקשרת ל"מודל הבניית הידע" (Constructivism) – תיאוריה חינוכית המסבירה כיצד הידע נרכש. על פי תיאוריה זו המורה מוסר מידע (אינפורמציה) ויוצר סביבה לימודית בה התלמיד מייצר את הידע האישי שלו. בתהליך יצירת הידע תרומת התלמיד אינה פחותה מתרומת המורה. התלמיד לא מקבל ידע באופן פסיבי מן המורה המלמד, אלא בתהליך פנימי קוגניטיבי מתרחשת אצלו הבניית הידע. לפי מודל זה, למידה נוצרת באמצעות דיאלוג חברתי. התלמיד בודק את הבנתו ומעמת אותה למול הבנתם של תלמידים אחרים. מחשבתו של התלמיד מאתגרת למול דעותיהם של חבריו לקבוצה. בתהליך זה נוצר עימות בין דעות (דיסוננס קוגניטיבי) ונוצר ידע חדש.

בחרנו לערוך יום הוראה מרוכז בנושא למידה שיתופית בשל יתרונותיה (שתוארו מעלה) ובשל התאמתה לגילאי התלמידים אותם מלמדים הסטודנטים בשנה ג'- גילאי 12-18. התזמון היה יום ההוראה בחנוכה והכוונה הייתה לחשוף ולהעשיר את הסטודנטים לתכנים, שבין השאר, יסייעו בידם לתכנן את ההוראה במהלך תקופת ההצמדה.

הפעילויות התבצעו ב 4 מוקדים, ובכל מוקד כ- 45 משתתפים (ראה קבצים בהם פירוט הפעילויות):

מחניים מעורב בהנחיית ד"ר יצחק רם.

משחקי תופסת שיתופיים כאמצעי לתרגול ולגיבוש של אסטרטגיה וטקטיקה במשחקי הכדור בהנחיית ד"ר אריה יעקובי.

פתרון בעיות בשיתוף בהנחיית אודי גרמון.

פעילויות שיתופיות בקבוצות ותיאום תנועה בקצב בהנחיית אסנת בירן, על פי קלטת של אייל דולב.

השלכה למקצועות הספורט השיתופי

- מינוי בעלי תפקידים על פי הכישורים והתכונות המתאימות לתפקיד.

- רוטציה בתפקידים השונים - מתן הזדמנות שווה לבעלי כישורים דומים.
- חלוקת תפקידים ברורה, העברת אחריות ליחיד והגדרה מדויקת של תחום האחריות יחד עם מתן

- אוטונומיה לשיקול דעת על פי טקטיקה נתונה, לכל אחד בתחום אחריותו.
- תיאום ותלות של בעלי תפקידים שונים אלה באלה.
- כל הקבוצה צריכה להכיר ולהבין את הטקטיקה.
- כל הקבוצה צריכה להכיר את תפקידו ואת תחום אחריותו של כל פרט בקבוצה.
- כל הקבוצה צריכה להכיר באחריות הדדית של כל אחד מהחבריה.
- המחויבות למטרה המשותפת עולה על מחויבות היחיד להצלחתו האישית.

לסיכום

תהליך הלמידה מושתת על מספר מרכיבים הכרחיים:

- אינטראקציה חיובית בין חברי הקבוצה.
- פעולות משותפות לקידום מטרתה של הקבוצה כולה ובמקביל קידומו של כל חבר בקבוצה.
- אחריות אישית של כל פרט. על המורה למצוא דרכים להעריך לא רק את הביצוע של כל פרט בקבוצה, אלא גם את מידת תרומתו להשגת מטרת הקבוצה.
- מיומנויות פנים הקבוצה: תקשורת חיובית, קבלה, מנהיגות, תמיכה, פתרון קונפליקטים.
- עיבוד תהליכים בקבוצה, רפלקציה, דיון, ליבון וניתוח (Johnson, Johnson, & Holubec, 1994).